

Jakoba Alešovca izbrani spisi. Drugi, popravljene natis. Priredil Jožef Volc. 6. zvezek: Ne v Ameriko! Založila Katoliška bukvarna. V Ljubljani 1912. 8°. 240 str. 1 K 50 v, vez. 2 K 40 v.

Zakaj se izseljujejo ti ljudje? To bi nam Alešovec težko povedal. Če čita Jerman, ki je baje videl par latinskih šol, knjige o Ameriki in se prikrade med tekst celo beseda — davek, ne bo s tem še nihče prepričan, nasprotno bi rekel kak nehvaležen bralec celo: „Kaprica!“ Mi sicer verjamemo v nujnost izseljevanja in obenem v popolno nezmožnost pisateljevo glede motivacije. In potem prizori, kaka neverjetna, včasih smešna dejanja, osebe spreminjajo pod Alešovčevimi prsti značaje kot kameleon barve! Tako bi se dalo jeremijaditi dalje brez konca — in rezultata! Kaj je vzrok fiasku, ni težko uganiti. Poleg tega, da ni bil pisatelj umetnik in mu je bil neznan vsak zmisel za koncepcijo, je bil tudi njegov znanstven in neznanstven aparat, s katerim se je lotil dela, silno enostaven. Najprimitivnejši pojmi iz geografije, nekaj prečitanih „indijanaric“ — to je bilo vse, če izvzamemo didaktične in moralizujuče sposobnosti.

Knjiga je bila in je namenjena preprostemu ljudstvu, ki je ne bo devalo pod kritičen mikroskop. Vendar je vprašanje, če bo dosegla svoj namen. Prvič veje iz knjige precej konservativnosti — včasih kitajske, ki dela ljudstvo nezaupljivo proti vsemu, kar nima izrazito rovtarskega akcenta in ubija vsako podjetnost, drugič je izseljevanje plod razmer in se bo dalo težko kaj opraviti z ideologijami.

Joso Jurkovič.

Bogdan Popović, Antologija novije srpske lirike. Izdala Matica Hrvatska. U Zagrebu. 1911. 8°. XX + 211 str.

Dobe se ljudje, zlasti med avtorji, ki imajo v naprej nepovoljno sodbo o vsakršnih antologijah. Poleg drugih so se branili priti v tak cvetličnjak Máchar, Rilke, George. Seveda se je našel opravljevec, ki je črnil tvegano podmeno, da se je to zgodilo iz lukrativne tenkočutnosti. Bodisi temu kakorkoli, g. Popović zastopa v svojem predgovoru mnenje, da „pred najstrožom kritikom, samo antologije daju čitaocu dobro pesništvo“, zakaj „pravo reči, i nema dobrih pesnika, no samo dobrih pesama“. S tega zreljšča je umljivo, da zameta vsak akcesorij iz umetnikove osebnosti, iz njegovega življenja, ki bi nam utegnil povečati užitek ob njegovih umotvorih; na ta način motrimo predložene stvari sub specie æternitatis. Urednik pričujočega srbskega cvetja se je držal vseskozi — kakor obširno razpravlja o tem — najbolj umestnega, estetskega merila. To se pravi po njegovem: pesma mora imati emocije, mora biti jasna i mora biti cela lepa. Kakor so očitvidno upravičeni ti razlogi, bi vendar pristavil k drugi točki primer iz francoske poetike: če si hotel doseči rekord in si prečital četvero zvezkov R. Ghila, si ob koncu vedel istotoliko ko v začetku. Ali vzemite mnogo poveličevanega Mallarméja, čigar poedinemu sonetu je napisal prijatelj Wyzéwa dokaj obsežno brošuro za tolmač! Ne upam si torej obsojati nadaljnih Popovićevih besed: pri svakoji estetičkoji oceni treba imati na umu, da ona naučno i objektivno samo toliko vredi, koliko možete, da je obrazložite sebi i drugima.

V zbirki se nahajajo povečini zgolj čustvene, lirične pesmi, le nekaj se jih približuje pripovednemu žanru; a priznati moram, da štejejo zadnje skoro med najbolj izrazite bisere v celem nizu stopetinšestdesetih pesmi te Antologije (izvoljenih po ponovnem čitanju izmed kakih 8000 pesmi od petdeset pesnikov!). Spominjam samo na odlomek „Djački rastanak“, poln intimne poezije in ritmičnih efektov; ali „Spomen na Ruvarca“, ki po vsem svojem značaju sodi že bolj v drugo